

POSTANOWIENIE

Dnia 26 lipca 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Katarzyna Gonera (przewodniczący)

SSN Bogusław Cudowski (sprawozdawca)

SSN Małgorzata Gersdorf

w sprawie z odwołania K. K. i J. L. prowadzącej działalność pod firmą Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Medycyna Szkolna" w Z.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Z.

o ustalenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 26 lipca 2011 r.,

zażalenia organu rentowego na postanowienie Sądu Apelacyjnego

z dnia 10 lutego 2011 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie, zawarte w pkt 3 wyroku i w tym zakresie przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania zażaleniowego przed Sądem Najwyższym.

Uzasadnienie

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Z. decyzją z 22 lipca 2008 r. wymierzył za ubezpieczoną K. K. jako zleceniobiorcę J. L. prowadzącej NZOZ Medycyna Szkolna w Z. składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne za wskazane w decyzji okresy. Ubezpieczona oraz płatnik w odwołaniach od decyzji

domagały się jej zmiany w zakresie, w jakim do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne został wliczony ekwiwalent za używanie i pranie własnej odzieży roboczej oraz zasądzenia od organu rentowego na rzecz każdej z nich kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości sześciokrotności stawki minimalnej.

Wyrokiem z 28 kwietnia 2010 r. Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że zwolnił J. L. z obowiązku uregulowania składek na ubezpieczenia społeczne, tj. emerytalne, rentowe, wypadkowe i zdrowotne za K. K. z tytułu ekwiwalentów za używanie własnej odzieży i obuwia zamiast roboczego oraz zasądził od organu rentowego na rzecz każdej z odwołujących się po 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego. Jako podstawę w tym zakresie wskazano art. 98 i art. 108 § 1 k.p.c. oraz § 2 i § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (dalej: rozporządzenie z 28 września 2002 r.).

Wyrok w całości zaskarżył organ rentowy oraz w punkcie drugim J. L. i K. K. Płatnik oraz ubezpieczona podnosiły przede wszystkim, że podstawą rozstrzygnięcia o kosztach powinien być § 6 rozporządzenia z 28 września 2002 r. a nie § 12 ust. 2. Domagano się więc zmiany orzeczenia o kosztach poprzez zasądzenie po 4 800 zł na rzecz ubezpieczonej i płatnika.

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 10 lutego 2011 r. w punkcie pierwszym zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że ustalił, iż J. L. nie jest zobowiązana do zapłacenia składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne za K. K. od uzyskanego przez nią przychodu z tytułu ekwiwalentu pieniężnego za używanie odzieży i obuwia własnego zamiast roboczego za wskazane okresy. W pozostałym zakresie oddalono apelację. W punkcie drugim zmieniono zaskarżone orzeczenie w ten sposób, że orzeczono na rzecz J. L. i K. K. po 1 200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, w pozostałym zakresie zażalenie oddalono. W punkcie trzecim zasądzono od organu rentowego na rzecz J. L. i K. K. po 645 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania za II instancję.

W uzasadnieniu stwierdzono przede wszystkim, że wysokość stawek minimalnych w sprawach dotyczących wysokości składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne zależy od wysokości tych składek – wartości przedmiotu sporu. Należało zastosować § 6 rozporządzenia z 28 września 2002 r. Organ rentowy wskazał, że wartością przedmiotu sporu jest 5 579, 85 zł. Zgodnie z § 6 pkt 4 rozporządzenia wysokość stawki minimalnej wyniosła 1 200 zł.

Koszty zastępstwa procesowego wynikające z oddalenia apelacji organu rentowego obliczono w następujący sposób: 75% z 1 200 zł, czyli po 900 zł (art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w związku z § 13 ust. 1 pkt 2 i § 6 pkt 4 rozporządzenia).

Z kolei wysokość kosztów postępowania zażaleniowego uzasadniono następująco. J. L. i K. K. żądały zasądzenia na ich rzecz po 4 800 zł. Ostatecznie uzyskały po 1 200 zł. Wygrały zatem spór w zakresie kosztów procesu w $\frac{1}{4}$. W pozostałym zakresie (w $\frac{3}{4}$) sprawę wygrał organ rentowy. Skarżące były reprezentowane przez tego samego pełnomocnika oraz uiściły opłatę od zażalenia w kwocie po 30 zł. Zatem należne każdej z nich od organu rentowego koszty postępowania zażaleniowego wynoszą: $50\% \times 600 \text{ zł} \times \frac{1}{4} + \frac{1}{4} \times 30 \text{ zł} = 75 + 7,50 = 82,50 \text{ zł}$ (art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z § 13 ust. 2 pkt 2 i § 6 pkt 3 rozporządzenia). Należne organowi rentowemu od każdej z ubezpieczonych koszty postępowania zażaleniowego wynoszą: $75\% \times 600 \text{ zł} \times \frac{3}{4} = 337,50 \text{ zł}$ (art. 98 § 1 k.p.c. w związku z § 12 ust. 2 pkt 2 i § 6 pkt 3 rozporządzenia). Na tej podstawie koszty za II instancję zasądzone od organu rentowego wynoszą po 645 zł (900 zł + 82,50 zł - 337,50 zł) na rzecz płatnika i ubezpieczonej.

Zażalenie na postanowienie z 10 lutego 2011 r. zawarte w punkcie trzecim wyroku Sądu Apelacyjnego złożył organ rentowy. Zaskarżył je w części, co do kosztów procesu, które nie były przedmiotem rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji. Postanowieniu zarzucono naruszenie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w związku z § 4 ust. 1 rozporządzenia z 28 września 2002 r. Naruszenie miało polegać na nieuzasadnionym zasądzeniu na rzecz odwołujących (ubezpieczonego i płatnika składek), wnoszących wspólne odwołanie od tej samej decyzji organu, kosztów postępowania za II instancję określonych odrębnie w stosunku do ubezpieczonego i płatnika. Koszty wyliczono w ten sposób, mimo że odwołujące reprezentował jeden pełnomocnik oraz pomiędzy odwołującymi zachodziło współuczestnictwo

materialne w rozumieniu art. 72 § 1 k.p.c. w związku z art. 477¹¹ § 1 k.p.c. W efekcie Sąd zawyżył (podwoił) wartość przedmiotu zaskarżenia.

Wniesiono o uchylenie postanowienia z punktu trzeciego wyroku z 10 lutego 2011 r. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu i rozstrzygnięcia o kosztach dotychczasowego postępowania, za postępowanie zażaleniowe przed Sądem Najwyższym i za II instancję, ewentualnie o uchylenie postanowienia z punktu trzeciego wyroku z 10 lutego 2011 r. i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez zasądzenie od organu rentowego na rzecz K. K. i J. L. łącznie 645 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego i zasądzenie łącznie od odwołujących na rzecz organu rentowego kosztów procesu za postępowanie zażaleniowe przed Sadem Najwyższym, w tym kosztów zastępstwa radcy prawnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 394¹ § 1 pkt 2 k.p.c. Sąd Najwyższy ma kompetencję do rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu drugiej instancji jedynie co do kosztów procesu, które nie były przedmiotem rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji.

W niniejszej sprawie ocena postanowienia Sądu Apelacyjnego w przedmiocie kosztów postępowania drugoinstancyjnego zależy od ustalenia rodzaju współuczestnictwa występującego pomiędzy ubezpieczonymi i płatnikiem składek.

Sąd II instancji przyjął, że w sprawie mamy do czynienia z współuczestnictwem formalnym. Nie jest to stwierdzenie prawidłowe.

We współuczestnictwie formalnym, w przeciwieństwie do materialnego, nie jest niezbędna tożsamość podstawy faktycznej i prawnej, lecz wystarczające jest ich podobieństwo. Każdy ze współuczestników dochodzi samodzielnego roszczenia wpływającego z innego stosunku prawnego. Związek współuczestników formalnych ma jedynie charakter zewnętrzny. Dochodzi do łącznego rozpoznania spraw podobnych, lecz formalnie samodzielnych (zob. przykładowo T. Zembruski [w:] H. Dolecki, T. Wiśniewski, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. T. I, b.m.w. 2001, s. 280). Płatnika składek i ubezpieczonego należało uznać za

współuczestników materialnych. Ich prawa i obowiązki w zakresie zapłaty składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne nie są bowiem oparte na jednakowej podstawie faktycznej i prawnej (art. 72 § 1 pkt 2 k.p.c.). W ocenie składu orzekającego przedmiotem sporu są prawa lub obowiązki wspólne (podobnie w wyroku z 8 grudnia 2000 r., II UKN 128/00, OSNP 2002, nr 15, poz. 368). Do obrony byłoby również stanowisko, że obowiązek zapłaty składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne jest nie tylko obowiązkiem wspólnym płatnika i ubezpieczonego (dług jest wspólny, odpowiedzialność jest jedynie płatnika), lecz jest również oparty na tej samej podstawie faktycznej i prawnej (tzw. współuczestnictwo kwalifikowane). W pewnym zakresie takie stanowisko potwierdzone mogłoby być faktem podziału finansowania składki pomiędzy ubezpieczonego i płatnika z własnych środków oraz treścią art. 477¹¹ k.p.c.

Niezależnie od powyższych wątpliwości teoretycznych związanych z trudnościami w odróżnieniu, czy współuczestnictwo materialne opiera się na wspólności praw lub obowiązków, czy też jednocześnie na tożsamości podstawy faktycznej i prawnej, należy stwierdzić, że płatnik i ubezpieczona w rozpoznawanej sprawie występowali jako współuczestnicy materialni. Z punktu widzenia procesowego mamy zatem do czynienia z jednym przedmiotem sporu niezależnie od ilości współuczestników. Wobec tego, w sprawie należało odpowiednio zastosować wskazówki z uchwały Sądu Najwyższego z 30 stycznia 2007 r., III CZP 130/06, OSNC 2008, nr 1, poz. 1, w której stwierdzono między innymi, że wygrywającym proces współuczestnikom, o których mowa w art. 72 § 1 pkt 1 k.p.c., reprezentowanym przez tego samego radcę prawnego, sąd przyznaje zwrot kosztów w wysokości odpowiadającej wynagrodzeniu jednego pełnomocnika.

Z przedstawionych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w związku z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.